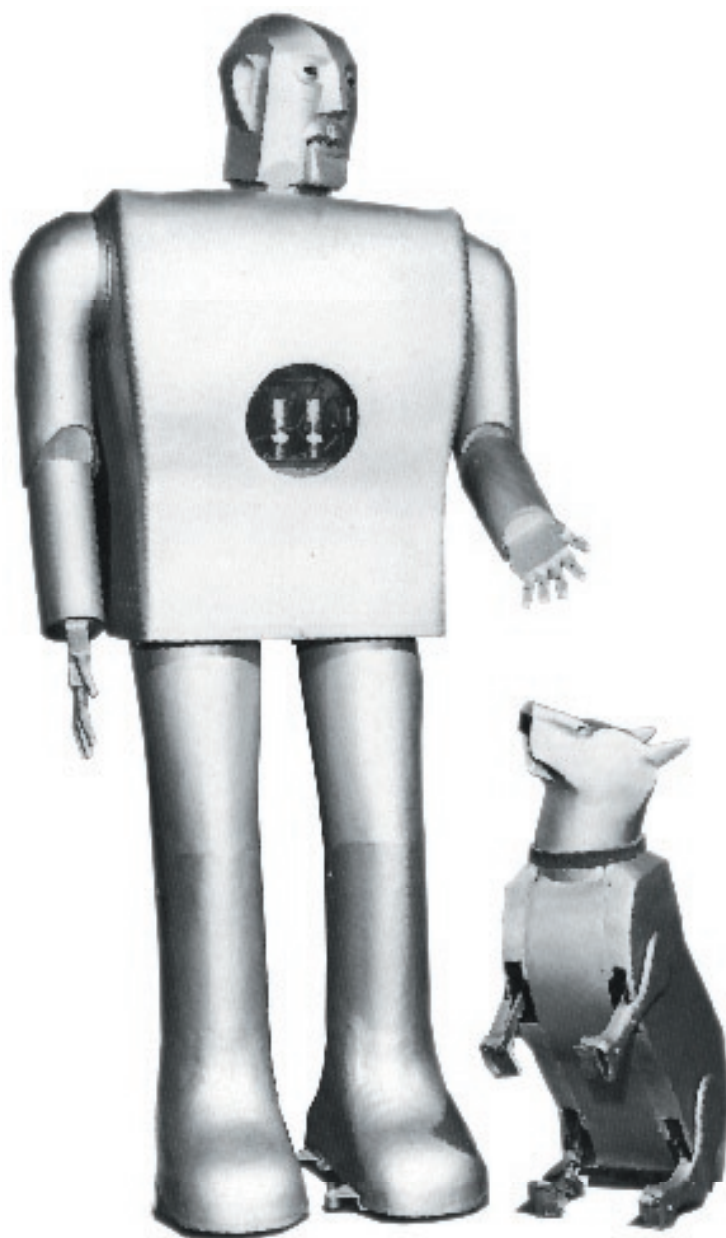

PROGRAM

FORÅR 1995

Center for Semiotisk Forskning

Center for Semiotic Research · Centre de Recherches Sémiotiques

AARHUS UNIVERSITET

Finlandsgade 26 · DK-8200 Århus N

Indledning

Center for Semiotisk Forskning er en forskningsenhed ved Aarhus Universitets humanistiske fakultet, som i perioden 1993-1998 udgør kernen i et forskningsprogram i Dynamisk Semiotik, ledet af dr. phil. Per Aage Brandt og støttet af Danmarks Grundforskningsfond og Aarhus Universitet. Centret er placeret i den ramme for forskningsenheder, aktuelt fire, som organisatorisk dannes af Center for Kulturforskning, ledet af prof. Lars-Henrik Schmidt og allokeret i Finlandsgade 26, 1., hvor de akademiske begivenheder som regel udspiller sig.

Aktiviteterne ved Center for Semiotisk Forskning består i seminarer, forskermøder, kollokvier, forelæsninger ved gæsteprofessorer, m. m., som er åbne for alle, undertiden dog efter forhåndstilmelding. Det er således muligt at deltage i de regelmæssige seminarer, som semester for semester udvikler grundlæggende problemstillinger på forskellige områder, eller i de øvrige begivenheder, som i almindelighed følger heraf, uden nødvendigvis at forbinde deltagelsen med bestemte eksaminer i bestemte fag - udelukkende som supplerende faglig og tværfaglig inspiration, f. eks. til opgaver, specialer, PhD.-afhandlinger. Godskrivning for aktiv deltagelse i seminarerne kan i nogle fag finde sted, når Centret formelt bekræfter forholdet. Centret tilbyder i øvrigt fakultetets fag specialevejledning, suppleringsfag i Almen Semiotik, en Europæisk Semiotikuddannelse som overbygning (cand. phil.), PhD.-uddannelse med regulær indskrivning. Det koordinerer et Erasmus-netværk (Semiotik) og deltager i et andet (Litteratur, Lingvistik, Filosofi, Semiotik).

Interesserede kan følge Centrets aktiviteter på afstand ved optagelse på postlisten; de modtager da semesterprogrammer og meddelelser om specielle arrangementer. Aktiviteterne båndoptages regelmæssigt på audio eller video, og disse bånd udlånes og kan rekvireres i sekretariatet.

Center for Semiotisk Forskning rummer et forskningsbibliotek og et artikelarkiv. Det udgiver tidsskriftet *Almen Semiotik* og en international skriferække, *Poetica et Analytica*, begge på Aarhus Universitetsforlag.

Det skal understreges, at det er forskning, der bedrives ved dette Center: en nødvendig forbindelse mellem nytænkning og introduktion - derfor lægges der vægt på den åbne diskussion og den prøvende modeldannelse på alle felter, og derfor er det faktisk ret let at "følge med", og at "springe ind" i ethvert seminar uden særlige forudsætninger; specialister har også brug for nybegyndere. Viden har brug for nysgerrighed for at frembringe erkendelse. Kolleger, studerende og interesserede fra nær og fjern er velkomne.

KALENDER

FORÅR 1995

Februar

Onsdag	08.02	11-13	International Seminar on Semiotics I
-		14-16	Almen Semiotik I
Torsdag	09.02	12-14	Psyko-semiotik I
-		15-17	Semiolingvistik I
Tirsdag	21.02	10-12	Ricœur-seminar I
		15-18	Tegn og Repræsentation I
Onsdag	22.02	11-13	International Seminar on Semiotics II
-		14-16	Almen Semiotik II
Torsdag	23.02	12-17	<i>Forskermøde, DGF-gruppen</i>

Marts

Onsdag	08.03	11-13	International Seminar on Semiotics III
-		14-16	Almen Semiotik III
Torsdag	09.03	12-14	Psyko-semiotik II
-		15-17	Semiolingvistik II
Tirsdag	21.03	10-12	Ricœur-seminar II
		15-18	Tegn og Repræsentation II
Onsdag	22.03	11-13	International Seminar on Semiotics IV
-		14-16	Almen Semiotik IV
Torsdag	23.03	12-17	<i>Forskermøde, DGF-gruppen</i>

April

Onsdag	05.04	11-13	International Seminar on Semiotics V
-		14-16	Almen Semiotik V
Torsdag	06.04	12-14	Psyko-semiotik III
-		15-17	Semiolingvistik III
Tirsdag	18.04	10-12	Ricœur-seminar III
		15-18	Tegn og Repræsentation III
Onsdag	19.04	11-13	International Seminar on Semiotics VI
-		14-16	Almen Semiotik VI
Torsdag	20.04	12-17	<i>Forsker møde, DGF-gruppen</i>

Maj

Onsdag	03.05	11-13	International Seminar on Semiotics VII
-		14-16	Almen Semiotik VII
Torsdag	04.05	12-14	Psyko-semiotik IV
-		15-17	Semiolingvistik IV
Tirsdag	16.05	10-12	Ricœur-seminar IV
		15-18	Tegn og Repræsentation IV
Onsdag	17.05	11-13	International Seminar on Semiotics VIII
-		14-16	Almen Semiotik VIII
Torsdag	18.05	12-17	<i>Forsker møde, DGF-gruppen</i>

Seminaret i Almen Semiotik

ved Per Aage Brandt

Følgende onsdage, kl. 14 - 16, lok. 219:

- 08.02 *Pragmatik og dynamik*
- 22.02 *Glossematikkens "logik"*
- 08.03 *Tegnbegrebet fra lingvistik til filosofi*
- 22.03 *Tidens morfologier (succession, deiksis, varighed)*
- 05.04 *Udsigelse, tekst og diskurs*
- 19.04 *Passion og kognition*
- 03.05 *Handlingens semio-dynamik*
- 17.05 *Musik: en tonal analyse*

Når vi interagerer med omverdenen, møder vi fundamentalt set ting - som vi perciperer - og mennesker - som vi kommunikerer med. Vi reagerer på ting og mennesker efter at have repræsenteret dem i os selv. I denne repræsentation ser vi så at sige tingene (jeg antager, at synets genstand altid er en repræsentation), som om de både var ting og en slags mennesker, og menneskene, som om de både var dette og en slags ting: vi fordobler alt, hvad vi ser for os og omkring os, så at tingene animeres, idet deres voluminer opfattes som levende og intenderende kroppe, der kan blive subjekter, således i sprogets sætninger ("stolen *står* på gulvet", som om den havde besluttet det og stillet sin krop dér); mens menneskene tingsliggøres, idet deres kroppe opfattes som voluminer, der kan blive objekter (tydeligst i følelsesrepræsentationer: "han blev dybt *bevæget*", som om der var tale om transport). Fordoblingen forvandler dem til *tegn* og giver dem en semiotisk forståelighed, uden hvilken vi ikke kan fastholde dem. I disse tegn er perceptet "udtryk" og den intentionelle dynamik "indhold". Vi fastholder dem ved at sætte dem ind i såkaldte sammenhænge, som netop beror på denne fordobling: tingenes sanselige, scenariedannende former tilskrives intelligible kræfter (hentet ved projektion fra det menneskelige), som kan "hænge sammen" i konflikter *mellem* dem; og omvendt tilskrives menneskenes intelligible, aktantielle kræfter scenarielle former (hentet i tingsverdenen), som gør dem forestillelige inden for en syntaks, der forbinder dem, grupperer dem sammen. Kort sagt udstyres tingenes væren herved med gøren, mens menneskenes gøren udstyres med væren. Tingenes ikoniske heterogenitet suppleres med en dynamisk homogenitet; omvendt suppleres menneskenes dynamiske heterogenitet med en ikonisk homogenitet. Resultatet er, fænomenalt nok, at mennesker og ting lader sig repræsentere sammen (således i sprogets sætninger), eftersom de nu ses som tegn på samme måde, i "tanken", nemlig som fordoblede væsener,

bestående af gestaltede ikoniske former og virkende kræfter, en synlig væren-til-stede og en meningsfuld gøren-noget, en spatiotemporel "grafik" (konkrethed) og en operativ regularitet (abstrakthed): en manifestation og en immanens, dvs. en *ikonicitet* og en *symbolicitet*, alt efter hvilken terminologi, man foretrækker. Sprogenes ordtegn (f.eks. leksemet 'regn') og den materielle verdens begivenheder (f. eks. regnvejr) har altså i repræsentationen samme semiotiske struktur, og derfor kalder de på hinanden i den virkelighed, der repræsenteres; de fremkalder undertiden ligefrem hinanden, enten referentielt (beskrivende) eller performativisk (fremkaldende).

Disse og lignende overvejelser vil i seminaret blive udviklet og lagt til grund for undersøgelser af en række basale humanistiske emner, som alle henviser til *semantiske* forhold. Der vil blive lagt vægt på spørgsmål af relevans for tekstanalysen. Man kan roligt sige, at det overordnede teoretiske spørgsmål gælder det komplicerede forhold mellem den menneskelige *kognition* og den i æstetikken tydeliggjorte menneskelige *semiotik* (omfattende sproglig og ikke-sproglig kommunikation, handlingsforløb, følelser, ræsonneren, fantasieren osv.).

Seminaret vil til stadighed resumere de benyttede forudsætninger og kan følges af alle med interesse for en reflekterende humanvidenskab

Seminaret i semio-lingvistik

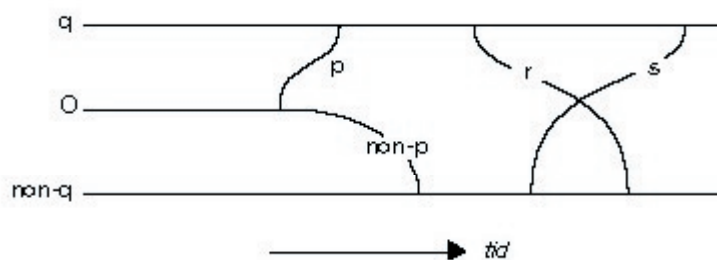
ved Lene Fogsgaard og Per Aage Brandt

Følgende torsdage, kl. 15 - 17, lok. 219:

09.02, 09.03, 06.04, 04.05.

Dette seminar vil i foråret især udfolde diskussioner af "inter-frastiske" forhold, dvs. forbindelser *mellem* sætninger. Disse forbindelser manifesteres enten af konjunktioner eller af anaforiske led af enhver art, og de beror semantisk på en række mulige betydningskoblinger: betingelse, årsag-virkning, handling-formål, begivenhed-omstændighed, insisteren-modstand, analogi, kontrast osv. Spørgsmålet er, om alle disse koblingstyper lader sig forstå inden for en gruppe beslægtede skematikker; i så fald bør der kunne udvikles en sprogrelateret "naturlig logik", som vedrører etableringen af diskursiv betydning og tekstuelle betydningshelheder.

Vi arbejder ud fra mindre oplæg, deltageres indfald og semiotiske hypoteser udviklet i dette og de øvrige seminarer. En sådan hypotese, opstået i sidste semio-lingvistiske session i efteråret, er, at betingelseskoblingen udgør et fundament under de fleste andre koblinger, og at den beror på et konditionsskema af følgende form:

Dvs. for objektet **O** fører **p** til **q**, medmindre det via **r** føres til **non-q**, hvortil det også føres af **non-p**, medmindre det følger **s**. **p** er da **q**-betingelsen: hvis **p**, så **q**. **r** og **s** er undtagelsernes veje: **O** kan være **non-q** trods **p**, når **r** virker; **O** kan være **q** trods **non-p**, når **s** virker. Vi har at gøre med en “blød betingning”.

Dette aktantskemas effektivitet vil indledningsvis blive diskuteret..

Seminaret: Tegn og repræsentation

ved Peer Bundgaard

Følgende tirsdage, kl. 15 - 18, lok. 221:
21.02, 21.03, 18.04, 16.05.

En morfo-dynamisk *ontologi* vil, at Naturen besidder sit eget organiserende princip. Eller som J. Petitot engang har sagt det: “at den ikke behøver noget interpreterende subjekts mellemkomst for at være struktureret som et sprog.” Tilsvarende vil en morfo-dynamisk *semiotik*, at sproget deler princip med denne natur: i begge regioner vil det da dreje sig om at forklare formers, respektive indholdsformers, fremkomst, stabilitet og forsvinden.

Der findes ingen stærkere hypotese om forholdet mellem Sproget og Verden: vort Sprog er så meget mere kompatibelt med Verden, som det har en og samme dynamisk artikulerende Interpretant til fælles med den. En forskel gives der dog, som har væsensbetydning for vor evne til at forstå, hvad *kategorisering*, hvad en *kategoriel struktur* er: mens Verden er, hvad den er: meningsfuld, organiseret, i og for sig selv intelligibel, så er vi intet, i og for os selv, uden denne verden. Verden betyder sig selv, hvorimod vi konstant må oversætte denne mening for at gestalte den i en betydende form. Mellem Verdens tilsynekomst og vor forståelse, ja overhovedet perception af den, går der en tid. Denne tid er *kategoriseringens* tid, hvor hele det subjektive batteri af formelle skemaer og koncepter stilles i beredskab for at rekonstruere ikke blot den modtagne form, men selv den *type*, som formen er et eksempel på. For hvor træet i min have er, hvad det er, uagtet om det er vidende om, at det ikke alene er et element i

verden, men et element af typen “træ”, så kan jeg ikke med rette siges at have set dette træ, medmindre jeg har føjet noget til det, som jeg ikke har set: nemlig at det er et eksempel på et givet empirisk koncept, en given type: [træ].

Undervisningsforløbet skal beskæftige sig med denne dissymmetri: Verdens egen pludselige, uomtvistelige og i sidste ende indifferente, meningsfulde tilstedeværelse modsvares af vor langsommere, til tider møjsommelige repræsentation af dens betydning. Dette forhold betvivler ikke den fundamentale forudsætning: Verdens interpretant er Sprogets interpretant. Dette er essentielt tilfældet. Eksistentielt giver det sig dog anderledes udtryk: mit træ behøver ikke at kende sin interpretant for at fremtræde; jeg derimod må gå en omvej omkring den for at se, at det er mit *træ*. Hvis ikke det var tilfældet, ville ingen kende forskel mellem mig og mit træ.

Seminaret i Psykosemiotik

ved Bent Rosenbaum og Per Aage Brandt

Følgende torsdage, kl. 12 - 14, lok. 219:
09.02, 09.03, 06.04, 04.05.

Dette seminar har i efteråret fokuseret på udsigelsens strukturer, som de fremstår i feltet mellem psykoanalytisk teori, psykiatrisk viden og semiotisk orienteret lingvistik. I foråret vil selve *subjekt*-repræsentationen i talen blive undersøgt: især de *metaforer*, hvorved jeget beskriver sig “selv” i forskellige situationer og tilstande, vil blive studeret udfra litterært, pragmatisk og klinisk tekstmateriale. Disse metaforer udtrykker muligvis en dramatik svarende til den Freud'sk metapsykologiske, men muligvis også en kognitivt basal forbindelse mellem en række figurer: egenkroppen, det emotionelle tilstandsjeg, det etiske jeg, det pragmatiske jeg (vi), den ydre anden (du), det perciperende jeg (man) og en impersonal epistemisk instans (det).

Hvad vil det sige, at subjektet “vil” og “ikke vil” noget? At det “behersker” sig? At det “har følelser”? At det er “ude af sig selv”? Osv. Container-skematik (også kaldet korematik) spiller givetvis en vis rolle, men udtømmer ikke den dynamiske konfiguration, der synes at være tale om. Lader det sig gøre at isolere en universel repræsentation af det subjektive, således som det fremstår *for subjektet*, dvs. således som det må fremstille “sig” for overhovedet at være et subjekt? Kan vi udvikle et begreb om *Subjecthood* som en stabil jeg-konfiguration? Eller er hele feltet semantisk ustabil og totalt formbart, f. eks. etno-kulturelt - jf. Lakoffs post-modernistiske analyser af selvets metaforik?

International Seminar on Semiotics

Presided by Svend Østergaard

Wednesdays, 11 am - 1 pm, room. 219:

08.02	<i>Richard W. Janney</i>
22.02	<i>Peer F. Bundgaard</i>
08.03	<i>Svend Østergaard</i>
22.03	<i>Peer F. Bundgaard</i>
05.04	<i>Svend Østergaard</i>
19.04	<i>Svend Østergaard</i>
03.05	<i>Wolfgang Wildgen</i>
17.05	<i>Wolfgang Wildgen</i>

This seminar addresses itself to foreign students as well as native students interested in the relations between semiotics and philosophy, logic, linguistics, narratology, and psychoanalysis. No special intellectual skills are necessary for the participation in the seminar, only general interest in the above mentioned matters.

The lectures will be given in English.

Semiotik og interpretation: Paul Ricœurs hermeneutik

ved Ivan Almeida

Følgende tirsdage 10 - 12 i lok. 221:
21.02, 21.03, 18.04, 16.05.

Studiet af den franske filosof **Paul Ricœurs** skrifter frembyder en ganske særlig interesse for *semiotikken*, med hvilken han står i en konstant dialog, såvel som for *fortolkningsfilosofien* og for *bibeleksegesen*, områder på hvilke han har arbejdet langsigtet, både for at undersøge perspektiverne i en videnskabelig teksttilgang og for at forankre sin egen filosofi som helhed i disse discipliner.

Paul Ricœurs tænkning udsprang af et forsøg på at udvikle en *viljens* filosofi, men orienterede sig tidligt - udfra den erfaring om viljen, der kan udledes af det ondes bibelsymbolik - i retning af en teori om *tekstfortolkningen* i almindelighed og bibeltekstens fortolkning i særdeleshed.

Fortolkningsspørgsmålet behandles da på én gang metodologisk, epistemologisk og fænomenologisk. Den hermeneutiske tradition fra Schleiermacher og Dilthey til

Heidegger bliver herunder konfronteret med de to største interpretative forehavender i vort århundrede: Freuds psykoanalyse og Lévi-Strauss' strukturalisme.

Således bliver *selvet*, [le soi] som studeret af Freud, og *myten*, som studeret af Lévi-Strauss, betragtet som horisont og udfordring for en tilgang, der vil harmonisere disse betydningspoler i en integrerende filosofi, som det ses af hans studie i metaforen, der dækker hele spektret fra metode til ontologi.

Hans næste indsats udspringer ganske naturligt af mødet med Greimas' narrativt orienterede semiotik og især af hans forståelse for denne semiotiks anvendelighed ved analysen af fiktionsfortælling og bibelfortælling. Ricœur nærmer sig semiotikken på baggrund af sit grundige kendskab til angelsaksisk filosofi, som han har dyrket gennem mange års undervisning i USA. Resultatet er det monumentale trebindsværk: *Tid og Fortælling (Temps et Récit)*.

Det oprindelige udkast til en viljens filosofi forsvinder dog aldrig fra hans dagsorden. Lidt efter lidt træder endnu et bidrag hertil frem i hans tænkning, nemlig en *handlingens semantik*. Således sigter han aktuelt mod en teori om "selvet" [soi-même] som narrativ identitet. Hermed kan man nu betragte hans hele værk som et gennemstruktureret "opus".

Seminaret er med den globale tilgang, der foreslås, især henvendt til teologiske, filosofiske og semiotiske studerende. Synsvinklen vil derfor være epistemologisk, og udgangspunktet vil være Ricœurs teori om narrativitet.

Paul Ricœurs skrifter er karakteristiske ved hans forbløffende evne til udtryksfuld syntese; derfor kan vi i seminaret støtte os på en begrænset mængde af uafhængige artikler, i hvilke han mesterligt opridser sin filosofi. Disse artikler er især at finde i de tre følgende publikationer:

1. *Du texte à l'action* (Ed. du Seuil, Paris 1986)
2. *Soi-même comme un autre* (Ed. du Seuil, Paris 1990)
3. *Lectures 2* (Ed. du Seuil, Paris 1992)

Seminarets sprog er engelsk (et meget enkelt sådant), og der vil såvidt muligt blive anvendt engelske og skandinaviske oversættelser af udvalgte tekster, skønt det også vil fremgå, at intet helt kan erstatte læsning på originalsproget.

Forskermøder

ved forskningsgruppen i Dynamisk Semiotik (DGF/AU):

P. Aa. Brandt, P. Bundgård, A. M. Dinesen, L. Fogsgaard, Morten Lind, S. Nordahl Lund, A. Thing Mortensen, L. Schack Rasmussen, Bent Rosenbaum, Chris Sinha, S. Østergaard m. fl.

Studerende, som ønsker at deltage, bedes tilmelde sig ved henvendelse til sekretariatet

(Jens Peter Tofte, Tina Friis, Merete Nissen).

**Følgende torsdage, kl. 12 - 17, lok. 219:
23.02, 23.03, 20.04, 18.05.**

Forskermøderne gennemarbejder den dynamiske semiotiks teoretiske grundlag ud fra problemstillinger i semiotisk filosofi, semiotisk katastrofeteori, semio-lingvistik, psyko-semiotik, kognitiv psykologi, tekno-semiotik og æstetik.

Kollokvier

Etik II: OM ETIKKENS GRUNDLAG

Org. Mads Storgaard. Medvirkende med oplæg: Hans Fink, Lars-Henrik Schmidt, Per Aage Brandt.

Fredag 24.02, kl. 9 - 14, Hornungstuen, Studenternes Hus

Hvilken form for virkelighed henviser etiske overvejelser til? Kan denne form for virkelighed og de etiske overvejelser, der henviser til den, studeres videnskabeligt? Vil resultatet af en sådan videnskabelig undersøgelse være deskriptivt eller præskriptivt? Eksisterer der i enhver kultur og i samme forstand uanset kulturelle forskelle en genkendelig eller definérlig sfære i det menneskeligt virkelige, hvorom der kan eller i princippet ville kunne tales, og som udgør *det etiske*? I så fald: indeholder sfæren vilkårligt forskellige præskriptioner (hvis den da indeholder præskriptioner), eller må visse præskriptioner optræde universelt i kraft af sfærens art? Kun i første tilfælde vil etik-studiet være deskriptivt; i sidste tilfælde vil det være deskriptivt og præskriptivt på én gang - etik-studiet er selv etik.

I dette nye éndagskollokvium for alle interesserede og med særlig adresse til humaniora vil vi i fortsættelse af november-kollokviet *Hvad er etik?* (som er tilgængeligt i videooptagelse) beskæftige os med disse eller sådanne grundlagsspørgsmål.

OM SPROGETS TILBLIVELSE - PALÆONTOLOGI OG SEMIOTIK

Org. Per Aage Brandt

14.06 - 15.06, AU (nærmere oplysninger senere)

URBINO - CENTRO DI SEMIOTICA E DI LINGUISTICA

ved Center for Semiotisk Forskning og C.I.S.L., org. P. Aa. Brandt, P. Paioni.

Med deltagelse af G. Lakoff og den europæiske gruppe tilknyttet Erasmus-programmet *European Semiotic Studies*.

07.-09.07, Universitetet i Urbino, Italien (programmet vil foreligge i april)

Gæsteprofessor

Prof. *Wolfgang Wildgen*, Universität Bremen, lingvist og katastrofeteoretiker, forelæser følgende dage:

Onsdag 03.05 kl. 11-13 *Raimundus Lullus and the Architecture of Knowledge*

Torsdag 04.05 kl. 9-11 *Giordano Bruno's Cosmology of Copernicus towards a Model of an Infinite Universe*

Onsdag 17.05 kl. 11-13 *Giordano Bruno's Theory of Memory and the Semiotics of Creative Thinking*

Torsdag 08.05 kl. 9-11 *The Morphodynamics of Memory (in relation to the semiophysis of René Thom)*

Center for Semiotisk Forskning

Center for Semiotic Research · Centre de Recherches Sémiotiques

AARHUS UNIVERSITET

Finlandsgade 26 · DK-8200 Århus N

Tlf. 86 16 59 00 # 22 · Fax 86 10 82 28 · email: SEMALEPH@CFK.HUM.AAU.DK